

Quinats, reportage 1942

Zapiski

DVA SPOMINA NA PESNIKA FRANCETA BALANTIČA

Spomin na Fr. Balantiča in moje ilustracije njegovih pesmi

Mislím, da je bilo pozno spomladi 1939, ko sem prvič zvedel za Balantiča. Bili smo ravno v najmrzličnejšem delu: pripravljali smo intimno slikarsko razstavo, urejevali drugi almanah, »Utrinke«. Francè Kremžar, ta neutrudljivi organizator, ga je spoznal v šoli. Pravil nam je o njem na sestanku, da je silno zaprt, ne mara v družbo, da mu je priznal, da piše pesmi, pokazati pa jih noče. Kremžar je že takrat podzavestno zaslutil v njem talent. Sklenili smo: Treba je držati z njim stik, polagoma ga pridobiti v svojo družbo. To je Francè še toliko bolj želel, ker naša takratna člana-pesnika, Ahačič in Račič, nista čutila tistih prisrčnih vezi do krožka kot drugi, starejši krožkarji.

Ne dolgo potem mi je Francè spet pravil o njem. Tokrat je bil ves v ognju. Nekoliko temeljiteje se je pogovoril s Francetom in prebral je nekaj pesmi. »Ti,« se je razvnel, »to ti je pesnik! To je...« in ni vedel, kako bi povedal; napravil je

z roko kretnjo, kot bi hotel ujeti zrak, »to bo največji med nami. Moramo ga dobiti. Vendar enkrat resničen pesnik!«

Čez nekaj časa sem ga tudi sam spoznal. Kdaj je to bilo, bi ne vedel natančno določiti. Spominjam se pa prizora, kot bi bilo včeraj! Bilo je, kot skoraj vse lepe ure takrat, v mali Kremžarjevi sobi. Ko je Francè pokazal na mladega, bujnolasega fanta, ki je sedel ob mizi že pred mojim prihodom, rekoč: »Vidiš, to je Balantič,« sem ga pozdravil kot znanca, samo mnogo, mnogo bolj radovedno. Pogovor je bil — kot vedno v tej sobi — o umetnosti, o napakah in dobrih straneh popravljenega. Imel sem vtis, da je Balantič strašno nezaupljiv. Vseskozi je samo tipal; niti besede o sebi, le iz naju je skušal zvedeti vse mogoče. In to je bilo mesece in mesece. Bil je previden, morda se je bal razočaranja. Najbrž ga je vznemirjalo Francétovo navdušenje, ki ga je kazal zanj vedno bolj očitno. Čudno se mu je zdelo, da vidi France pod njegovo plašno zunanostjo silo, v katero veruje, da vidi skozi njegovo masko nebogljenosti, ki jo je nosil pred ljudmi do svoje smrti. Bil je izmikav kot deklice, ki prvič opazi, da vzbuja zanimanje.

Prišle so počitnice. Vezi med nami so se zrahljale. Raztepli smo se, jaz na Dolenjsko, France je vandral, Balantič je spet našel svoje planine.

S šolo se je začelo spet tudi naše skupno delo. Dobili smo v krožek nekaj novih članov. Prišel je Balantičev sošolec, pesnik Jože Šmit. Balantič, ali kakor smo mu rekli: France II., se je polagoma vživljal v našo družbo. »Führer«, tako smo nazvali Kremžarja, je kar žarel od zadovoljstva.

Iz te dobe je moja prva skica Balantiča. Začenjal sem ravno — sam, brez vsakih natančnejših navodil — z ujedenko. V tej tehniki sem skiciral Balantiča.

Šmit je močno prigovarjal Balantiču, naj sodeluje pri »Žaru«. Toda Balantič je ostro odklonil, češ da ne bo nastopil v javnosti. Čutil sem se pri tem najbolj Kremžarju, ki je dal Balantiču prav, čeprav je vedel, da bi s takim nastopom dobil priznanje. Kremžar je Balantiča res razumel, globoko razumel.

Med tem časom pa sva s Francetom opazila, da se je začel Balantič odmikati od naju in sploh od krožka. Moralo je biti neko trenje v njem samem, kajti tudi njegove pesmi so se po tem času močno spremenile. Ko sva bila zadnjič pred smrtjo skupaj, mi je namignil, da je doživljal tedaj največji prelom v sebi. France se je že resno bal, da se nam bo Balantič popolnoma odtujil. Vse počitnice skoraj ni bilo glasu o njem. Proti koncu počitnic je nastal preobrat. Balantič se je nekako zvedril, vozil se je večkrat v Ljubljano, ali pa sva šla midva v Kamnik. Domenili smo se za skupno pot na Vel. planino. Pet dni smo prebili v prostorni koči, skoraj sami smo bili v vsem razkošju pozne planinske jeseni, nekaj starih pastirjev nam je delalo družščino. Bili so to dnevi resnične sreče. Ves dan smo se klatili po rumenkasti travi in skalah, Franceta sta hodila vedno skupaj — mene nista hotela čakati, ker sem se usedel vsakih sto korakov in risal — zato pa sta onadva imela skrb za kuhinjo. Zvečer pa smo ob primitivni petrolejki poizkušali nove kuharske recepte in debatirali. O vsem

smo govorili. France je hotel, da izdelamo načrte za vse šolsko leto naprej. Balantič pa, ki je šele tukaj res postal najin prijatelj, se je znebil svoje zavivosti; omenil nama je, da je zasnoval »Venec« sonetov, govoril o sebi — po drobtinicaх sicer — kot ni nikoli prej. Napravili smo načrt za almanah, ki naj bi izšel prihodnje leto, ker je bilo že pozno. Z zadnjimi kravami smo se v megli vračali z Vel. planine, dišeči po brusnicah in kravjem mleku, polni volje za delo.

V prvih mesecih novega šolskega leta je Balantič resno zbolel. Dvakrat ga je zapovrstjo napadla pljučnica. V Kamniku se je čutil zapuščenega. S Francetom sva ga nekajkrat obiskala, kar pa je bilo tudi za Franceta velika muka, ker je tudi njega napadala bolezen. Balantič je opustil študij za to leto, želel si je le, da bi toliko ozdravel, da bi lahko študiral sam zase. S Francetom sta se resno odločila učiti se indijsčine, tako ju je vabil skrivnostni vrt indijske poezije; Tagore in »Savitri« — to je bil večer refren. Balantič je pridno študiral izdajo kitajskih pesnikov v francoščini, ki je bila zelo obširna in popolna (prevedel je pesmi — kot se spomnim — neki profesor, po rodu Kitajec).

Potem je prišel polom Jugoslavi-je. Balantiča je Francè spravil v Ljubljano, kjer je dobil stanovanje v Cirilovem domu. Čutil se je še slabotnega, nezadostna hrana in bedno življenje sploh ga je ubijalo. Čutil se je krivega, da je zapustil svoj dragi dom. Njegova navezanost na domače, posebno na mater in malo sestrico, je bila tolikšna, da je nosil ločitev v sebi kot greh, ki ga nihče ne more izbrisati. In še nekaj je bilo, kar mu je pristudilo Ljubljano, kar ga je razbolelo do blaznosti: on, otrok planin, sin planinskega sonca in rumenih trav, je bridko občutil izgubo svojega Kamnika, svojih gorá. Neštetokrat sem ga šel iskat v univerzitetno knjižnico in na dom, da sva jo mahnila proti Sv. Križu. Tam sva se ustavila in lačno je božal plave Kamniške planine, kot kos kruha v Gonarsu.

Po zaslugi Franceta in njegovega očeta ter g. župnika je dobil novo stanovanje. Spremembe je bil vesel, kajti dobil je veliko svojo sobo, prej pa je moral sobico deliti s tovarišem. Skoda samo, da je bilo novo stanovanje tako mrzlo.

Napravil je izpit čez šolsko leto in obenem s tem maturiral. Francé ga je povabil za počitnice v Dobropolje, kjer sta stanovala sicer ločeno, sta pa vedno tičala skupaj. V teh dneh se je med njima utrdilo prijateljstvo, ki ga do smrti nobena stvar ni mogla razdreti. France je Balantiča naravnost oboževal. Ko sem ju za en dan obiskal — bil sem tedaj na počitnicah v rojstnem kraju — mi je kot v ekstazi pravil, kak čudovit človek je Balantič. In tudi v pismih je vedno vzklikal: »Balantič je globok, razumeš, tako globok, da je kar smešen.«

To bivanje v Dobropolju je bilo važno za oba Franceta, tako v umetniškem kot v človeškem oziru. Zavedela sta se, da je njuno prijateljstvo nerazdružljivo, da ju niti ljubezen do istega dekleta ne more ločiti. V umetniškem oziru je bil to za oba čas obračuna s preteklostjo. France se je trdno odločil začeti s pisateljevanjem bolj sistematično kot doslej. Balantič mu je postal mentor. Studirala sta skupaj literaturo, vsak večer preresetavala najbolj odmaknjena vprašanja. Francé si je zapisal vsako besedo, ki je prišla iz Balantičevih ust. Kazal mi je cele pole papirja samih kratkih Balantičevih rekov in sodb. Večina teh zapiskov se je ohranila in čaka, da jo nekdo prebere in važne stvari uporabi. Gotovo je nešteto stvari, ki bi razjasnile to čudno dobo tega pesnika, ki je — kot mi je pravil tedaj France — dobesečno tolkel z glavo ob zid od same boli in strasti umirajočega življenja.

Oni dan, ko sem ju obiskal v Dobropolju, smo šli popoldne na sprehod na grič nad vasjo. Ulegli smo se na pobočju v travo in gledali na hiše v dolinici. Balantič je pokazal svojo »Agonijo ljubezni«, ki jo je Francé poizkusil recitirati (mislim, da je bil tedaj že v šoli gospe Šaričeve). Nikoli ne bom pozabil, kakšen vtis je napravilo name na-

sprotje med penečo se zadnjo strastjo, ki je bruhala iz pesmi, in pa pogled na v lahnem loku ležečega Balantiča, ki se je naivno smehljaj in božal šipkove plodiče nad glavo. Ko smo se vračali, smo bili bolj redkobesedni, celo temperamentnemu Francetu ni bilo do govorjenja.

Proti koncu počitnic sta mi France in Balantič vrnila obisk v mojem rojstnem kraju. Z njima sta bila še Tomažič in Lozar, oba bivša člana našega krožka. Napravili smo nekaj izletov, namenili smo se iti s čolnom po Krki do Kostanjevice, kjer je bil na počitnicah Lozar. Zaradi prevelikega zanimanja italijanskih oblasti za našo družbo smo ta načrt opustili. Balantič, Francé in Tomažič so se sami napotili proti Ljubljani, seveda z mnogimi ovinki in prigodami.

Ko se je pričel študij na univerzi, se je Balantič vpisal na slavistiko. Z veliko vnemo se je začel učiti jezikov. Naučil se je v tem času italijanščine in nemščine, že v dijaških letih pa se je seznanil s češčino, poljščino, ukrajinščino, slovaščino. Koliko je obvladal ruščine in bolgarščine, ne vem, vem pa, da je prebiral rusko izdajo Puškina in da sem opazil nekajkrat nekaj bolgarskih knjig na mizi. Začel je naju s Francetom učiti češčino, toda po Francetovem odhodu v Iztokovo četo sva učenje opustila. Na pobudo dr. Debeljaka je začel misliti na samostojno zbirko, ki bi ga vsaj začasno rešila gmotnih skrbi. To, da je bil zaradi nekaj pesmi odklonjen, ga ni bolelo, kajti sam je rekel, da se boji, da bodo te pesmi ljudje napak razumeli; njih prava vrednost je le v celotni kompoziciji, so pa tudi neobhodno potrebni člen cele zbirke. Zbirka »Muževna steblika« je bila urejena v navzdol zakrivljeni krivulji, začne z ljubeznijo, se pogrezne do »Dna«, potem pa se dvigne preko zemlje, do matere in Boga.

Prišli so potem dnevi atentatov, agitacije in blatenja z »izdajalci«. V krožku samem nismo dosti debatirali. France se je hitro odločil in odšel v borbena edinico Iztoka. Balantiča so mučili hudi dvomi. Bil je razklan in se dolgo časa ni mogel znajti. V teh dneh sva bila skoraj

vsak dan skupaj. Le nekajkrat sva govorila o njegovih dvomih in nazorih, kajti poznal sem ga dovolj in sem bil prepričan, da bo sam našel pravo pot. Vsi najini pogovori so se tikali le tega, kar naju je družilo: umetnosti. Tistikrat se je v polni meri zavedel bremena, ki ga jemlje pesnik na svoja ramena, in zgrozil se je, boječ se svoje nemoči. Vsak dan me je obkladal z novimi dvomi. Ali sploh sme pisati in če sme, zakaj naj piše, ko ve, da mnogim v pohujšanje. »Umetnik mora biti duhovnik,« mi je večkrat pravil. »In koliko jih je vrednih biti duhovnik?« Govorila sva o Bogu, o človekovem cilju in poti življenja, o smislu ljubezni, o samozavesti umetnika in avtokritiki. Bil je trmast; ni si dal miru, dokler ni vsakega vprašanja rešil do kraja. Čudno je pa — takrat nisem na to pomislil — tolikokrat sem načel vprašanje o smrti — a vedno se mi je izmaknil s kakim zavitim rekom ali pa največkrat s skrivnostnim smehljajem. To vprašanje njega ni vznemirjalo, bilo je zanj rešeno.

Po Ljubljani so se pričele racije. Dvakrat je prišel iz kasarne domov, tretjič pa je romal v Gonars, dva dni pred menoj. Tu se je začelo zanj pomanjkanje, ki je ugonabljal njegovo od boleznih oslABLJENO telo še bolj kot večino drugih. Bil je v repartu 8, z nekaj znanci in prijatelji. Prosti čas je izrabil za zapisovanje po spominu svojih prej narejenih pesmi. Snoval je Venec venecv in notranje zorel v lakoti in vročini. Šele v začetku oktobra sva prišla skupaj po preselitvi vseh dijakov v reparto 8. Življenje v campu se nama je zazdelo manj moreče, kajti spet sva mogla dolge večere govoriti o umetnosti in Bogu. Da, v tem času posebno o Bogu. Po dolgem trpljenju in iskanju je prišel do osebnega Boga, do Večnega zakonodajalca. Tudi njegov pogled na bratomorno klanje se je predrugačil. Dobro se spomnim njegovih besed: »Pravi red more prinesiti le krščanstvo s svojo zapovedjo ljubezni. Vsi drugi nauki nosijo v sebi kal zla, zato prej ali slej rodijo zlo.« Spoznal je upravičenost samoobrambe našega kmeta. Gonars je bil zanj

kakor za tolike druge fante, ki so imeli oči, kraj globokih, življenjsko važnih spoznanj.

Na koncu meseca sem bil spuščen domov. Za Balantiča je bil to hud udarec. Zgubil je vsako upanje, da bi se še vrnil domov, vdal se je, da bo v taborišču čakal konca vojne. Še večje je bilo razočaranje, ko je čez dober teden odšel v Ljubljano Stanko Tomažič, ki je še spadal v našo ožjo družbo. Proti sredi novembra pa se je mogel vrniti domov tudi on.

Doma spet životarjenje. Bilo je za njegovo izsušeno telo vse premalo krepke hrane, fant je hujšal in se sušil. France Kremžar, ki je ranjen prišel domov, je zopet odšel na teren, šel je organizirat posadko v Grahovem. Kmalu je šel za njim Tomažič. Z Balantičem sva bila spet sama. Kremžar je bil v resnici gonilna sila nas vseh. Brez njega se nismo lotili nobene stvari. S svojo naravnost otroško vero, da moramo uspeli, je trl oviro za oviro. Vse se mu je posrečilo, naj se je lotil še tako neverjetnih stvari. Balantič, ki se je včasih malce ironično smehljajal njegovemu neukrotljivemu optimizmu, ga je silno cenil. Polagoma sta se ta fanta zlila v eno, Balantič je bil duh, France pa gonilna sila in tisti, ki je skrbel za zunanje stvari, katerih se je Balantič izogibal. Zato ni bil upravičen očitek, da Balantič popolnoma visi na Francetu in da napravi, kar mu reče. To se je začelo govoriti zlasti po Balantičevem odhodu v Grahovo. Toda resnica je bila prej ravno narobe. France je z neko čudno pobožnostjo storil vse, kar mu je Balantič svetoval. France je Balantičeve misli le sprejel za svoje in jih realiziral.

Nekako za sv. Jožefa je prišel France za kratek čas domov. Tedaj se je odločil Balantič, da gre z njim. Bila sva na sprehođu po mestu, ko mi je prvič omenil. Vprašal sem ga, ali ga ne mučijo več dvomi. Rekel mi je: »Prišel sem do prepričanja, da je borba proti komunizmu ne le dovoljena, ampak celo nujno potrebna.«

Tako sva se ločila tudi midva. Poslej sva bila skupaj le po več ur, ko je prišel za kak dan domov.

Glavno pa je bilo to, da odslej, razen po rešitvi iz Pudoba, nismo bili več vsi skupaj, kajti tudi kadar sta prišla na dopust, je prišel ali Balantič ali France, oba pa redkokdaj. Takrat pa smo hodili okrog in se spominjali starih časov.

Večkrat sem vprašal Balantiča, kako se ima tam na kmetih, če kaj piše. Nikoli mi ni hotel priznati, da dela. V pismu mi piše, da sedaj srečno živi z zemljo, da se je znebil raznih dvomov in bolečih problemov, ki so ga mučili v Ljubljani; postal je kot otrok, ki se vsemu čudi, pa v svojem veselju nad vsem nima časa globlje premišljati. Spet se je spremenil v kmeta, spet je našel, če že ne svojih planin, pa vsaj svojo zemljo. Tudi obraz se mu je spremenil. Dobil je moške, odločne črte, nekoliko se je zredil.

Po dogodkih v Pudobu, ki so pač dovolj znani, se je takoj javil domobrancem. Ravno ta pudobska doživetja so mu vlila v srce vero v pravičnost borbe. Ko je bil predzadnjič v Ljubljani, je izjavil moji mami: »Gospa, jaz sem dolgo iskal, sedaj pa sem prišel čisto na jasno, sedaj vem, kaj je prav!«

S Francetom in Tomažičem je spet odšel v Grahovo. Videla sva se še dvakrat. Ko je bil zadnjič v Ljubljani, mi je kar sam začel pravi o sebi in svojem prejšnjem življenju, o svojem odnosu do Boga. Vedno mi bo ostalo v spominu njegovo slovo. Mudilo se mu je. Kar na hitro je hotel oditi, pa ga je moja mama ustavila, češ, roke si bomo pa ja dali. »Oh, kaj bi se tako slovesno poslavljali, saj ne bo za večno,« nam je smeje se stiskal roke. In vendar, bilo je za večno.

To je samo nekakšen kratek pregled mojih spominov na Balantiča. Tisto pa, kar je najlepše, tisto se tako ne da povedati, so sama občutja, ki jih prav cenim le tisti, ki jih tudi sam doživim.

*

Misel na ilustracije se je porodila obenem z mislijo na izdajo almanaha, kjer naj bi pretežno večino zavzele ravno Balantičeve pesmi. Načrt za almanah smo napravili

na Vel. planini, kjer sem bil z Balantičem in Francetom Kremžarjem nekaj dni v septembru 1940. To skupno bivanje na Vel. planini je bilo, lahko rečem, odločilnega pomena za moje poznejše pojmovanje ilustracij Balantičevih pesmi. Vse do tedaj sem namreč, kot večina — gledal v Balantiču le mirnega, vedno smehljajočega se fanta, ki piše pesmi popolnoma nepodobne lastnemu značaju. Nisem vse dotlej našel zveze med umetnikom in umetninami. Ravno v onih petih dneh skupnega življenja pa se mi je prikazal čisto drugi Balantič. Bil je to močan, vesel, s planinami zrasel fant. Ni nosil več krinke nebogljenega dobrodušneža, bil je prešeren in vriskajoč, klatil se je s Francetom po skalah, se važno pomenkoval s pastirji, se obnašal, kot bi se spet po dolgem času znašel doma. Od tedaj me njegove pesmi niso več presenečale. Našel sem umetnika v umetninah.

Ilustracij sem se lotil v Št. Vidu pri Lukovici, kjer sem bil na počitnicah. Nadaljeval sem z delom potem v Toplicah, kjer sem jih tudi končal. Ker sem v tem času slikal predvsem naravo, sem skušal raztolmačiti prijateljeve pesmi z motivi iz narave. Drevje, zemlja, steze, oblaki, rože — to so bila moja izrazila. Figure sem tem glavnim nosilcem razlage (razen v dveh ilustracijah) povsod podredil. Ze tedaj sem čutil v Balantiču to, kar gledam v njem danes: neko čudno pot, ki vodi iz groze v ekstazo in se vprav s tem sklene v krog. Skrajna blaženost in groza si pri njem podasta roke. Vse je prelito v neke realne, le v določeni kompoziciji tako učinkujoče podobe (kot barve na sliki našega Jame). Zato sem skušal v vsakdanje, na videz nepomembne stvari viliti tisto globoko Balantičevo doživetje. Njegovo »Nekoč bo lepo«, pesem hrepenenja po smrti, ko »bomo roke v prst zakopali in bomo življenja sokove spoznali«, sem uklenil v drevo, ki prežeče kot črn kroker čuva nad grobovi in križi mrličev. Motiv je ves vzet iz narave, le vejam sem posodil obliko krokerja z razpetimi krili.

Druga pesem, »Judežev obup«, je grajena nekoliko bolj zapleteno, kot

Balantičeva pesem sama. Balantič jo je takoj sprejel in odobril. Kremžar pa mi je tedaj v pismu očital, da je ne razume, da proti vsem zakonom slikarstva senca ne pada od obešenca, ampak od spredaj k njemu. Tudi so ga motile bele lise na poti. Ko sem mu naznačil svoj občutek, ki sem ga hotel ujeti s to ilustracijo, mi je dal prav in jo je smatral za najboljšo. Povedati pa sem hotel tole: senca, ki pada v sredino slike, je senca človeka — Judeža, ki dan na dan prodaja svojega Boga. »Težki lesk srebra«, ki »čez vse nebeške je poti razlit« (bleščeči se srebrniki v sencih), ga pelje tja, kjer tudi njemu nudijo oljke svoje roke, da se obesi, kot se je prvi Judež. Glavno je pri razumevanju te ilustracije to, da je pravi osebek te slike, to je pesnik, ki se čuti Judeža, naznačen le s senco, medtem ko pada vsakemu v oči le obešeni Judež, v pesmi sami pa je ravno narobe! Judež sam je zamolčan, slišimo le samoobtožbo pesnika, ki čuti, da je izdal Gospoda.

Pri »Marjetici« sem hotel ohraniti tisto nežno prisrčno pesnikovo zaupanje beli cvetki. Temna senca dekleta naj bo spomin nanjo, spomin, ki ga sedaj pesnik podari marjetki v zahvalo za njen »beli sijaj« in »pokojen mir«, ki »bo pal na najin kraj«.

Tudi »Pozabljenje« spada časovno med one Balantičeve pesmi, ki se v njih spominja zgodaj umrlega dekleta. Tu se nisem držal njegovih podob, temveč sem uporabil — predvsem zaradi pomanjkanja risarskega znanja — manj izvirno podobo: izginjanje dragega obraza v rahlo valoveči vodi spomina. Ilustracija pa je bila močno subjektivno doživeta, kar daje veljavo k njeni moči.

»Jesenski ognji« so kot pesem sama realen motiv, vanj pa vneseno čustvo neke nedoločljive bojazni in osamljenosti, kajti »že davno je zorenje izšumelo, z vetrovi ptiči so od nas odpluli«, in ostala je le še žerjavica »v samoti tal«. V ritmu črnih in belih črt, zavojev dima, letu ptičev tiči ta občutek osamelosti.

Glede portretov moram poudariti, da je Balantič, ki živi v spo-

minu mojih tovarišev iz krožka in v meni, močno različen od onega, ki živi v predstavah drugih njegovih znancev. Mislim, da je malokdo našel razlago njegovih pesmi na njem samem, kajti maska, ki jo je nosil, je bila vse preveč izdelana in pristna. V nas pa živi Balantič, fant divje strasti in obenem spokornik obdrgnjenih kolen, v nas se smehlja pastir s planin, z glavo ob zid butajoči obupanec v ljubezni, ki se ji je sam odrekel; spominjamo se ga vsega vzplamtelega, ko je branil kako svojo tezo; vidimo ga bledega in zmrzlega, ko smo se tiščali peči v njegovi sobi in govorili cele popoldneve, včasih je to prešeren Balantič z Velike planine, potem se pa spremeni v poraženega Balantiča, ki gleda odhajajoče prijatelje v Gonarsu.

Prva skica v ujedenci je iz prvih časov našega spoznanja. Balantič je po šoli skoraj vsak dan prihajal k Francetu Kremžarju ter sedel pri njem do odhoda vlaka. Do takrat še nisem bral njegovih pesmi, imel pa sem veliko spoštovanje pred njim zaradi močnega vtisa, ki ga je name naredil in zaradi Francetovega navdušenja. V takem razpoloženju je nastala ta nekaj minutna skica Balantiča pri knjigi.

Druge portrete sem delal po fotografijah, prepustil pa sem se spominu z namenom, da strgam z njegovega obraza krinko, ki jo je nosil, in ga predstavim takega, kot je bil sam v sebi in do svojih prijateljev. Zanimivo je, da vsi moji tovariši, ki so bili ožje povezani z Balantičem, odklanjajo njegove fotografije kot njemu nepodobne ter trdijo, da sem se v portretu približal pravemu zgorjemu pesniku. Drugi pa, ki so ga poznali le na videz, pravijo, da portret ne ustreza Balantiču.

Marijan Tršar.

Zadnji trenutki pesnika Fr. Balantiča.

Dne 23. novembra sem bil v Logatcu, kjer sem zahteval ojačenje, municijo in avtomatsko orožje. Na povratku v Grahovo sem ob pol 7 zvečer v bližini Cerknice srečal Kremžarja, ki se je peljal z avto-